

Dao – den ubeskrivelige realitet

Når hvitt blir viktigere enn svart, når lyset blir livets mål og mørkets rolle defineres som farlig og uønsket, øker risikoen for at også menneskene deles inn i oss og dem, de som har verdi og de andre.

Når krisen er over, kan alt levende hvile og nyte følelsen av fred. Så lenge den varer. For orden oppstår fra kaos, og orden vil ende i kaos. Eller som forfatteren Luo Guanzhong uttrykker det i en av de kinesiske klassikerne, ført i pennen på 1300-tallet, *Beretningen om de tre kongedømmer*. «Imperier oppstår fra kaos, og imperier kolliderer tilbake i kaos. Dette har vi visst siden tidenes morgen.»

Dette litterære verket forteller historien om det blodige kaoset som oppsto etter at Han-dynastiet på 200-tallet fvt. ble splittet opp i de tre kongedømmene Shu Han i vest, Wei i nord og Wu i syd. Før dette igjen hadde det kinesiske landområdet vært gjennom fem hundre år med kriger, stridigheter og atter kriger. Og det kom nye stridigheter og kriger etter dette.

For det blir ikke nødvendigvis fred når menneskene skal skape orden. Kimen til kaos vil alltid være til stede, næret av det som undertrykkes for å kunne skape orden. Det kan synes som om medfølelsen er det første som ofres på politikens alter når ledere kjemper om kontroll i verden. Og kanskje er det nettopp der kimen til fred finnes, i det menneskelige kompleks - at det er medfølelsen som definerer vår evne til å skape fred i oss selv, i våre nære relasjoner, så vel som i samfunnet.

Dette ble tydeligere for meg da vi var i Zixiao Palace (Purple Cloud Temple) i Wudang og lyttet til professor Yang Lizhi og hans fortelling om kjerneverdiene i den filosofiske daoismen våren 2025. Foredraget ble gjengitt på engelsk av tolken vår, og siden oversatt av Sarah Reimann (Norsk Taiji Senter) fra videoen som ble tatt opp under foredraget. Av alt han sa har jeg særlig merket meg dette innsiktsfulle utsagnet:

«Freden er der når mennesket er i harmoni med seg selv og viser dette ved å stå opp for seg selv, og er ærlig, sannferdig og pålitelig – og unngår stridigheter i alle relasjoner.»



Jeg hadde dette i friskt minne da jeg to dager senere besøkte det forgylte tempelet på toppen av 1.613 meter høye Golden Peak og harmoniens palass (Taihe Gong) i Wudangshan. På min vandring tilbake ned steintrappene tenkte jeg at det å søke fred er å søke balanse, å søke innover mot kjernen, mot alle tings sentrum, der bevegelsene har sitt utspring. Det er aldri helt stille der, i stormens øye. Det bare virker sånn sett fra der de rasende vindene har ødeleggende kraft. Der krisen har sitt utspring, der de motstående kreftene spilles ut mot hverandre, finnes også årsakene til de bevegelsene som kan sanses utenfra.

Fredens pris er å gi slipp på det som var, og å være åpen for det som kommer etter å ha erkjent, og tatt ansvar for, årsakene til ubalansen. Fredens ansikt er harmoni, en tilstand som oppstår når balansen er gjenopprettet. Fredens dilemma er at denne harmonien ikke er noen vedvarende stillstand som kan fanges og holdes varig fast for å tilfredsstille vårt behov for fravær av kaos og konflikt.

I naturen skjer endringene uten det vi mennesker oppfatter som etikk og moral, holdninger og forventninger, og krav til resultater. Menneskene kan derimot ta bevisst styring over prosessene og lede dem til egen fordel og vinning. Men vi har ikke absolutt makt, og må akseptere kaos som en del av vår eksistens. Menneskene må derfor finne måter å skape orden og forutsigbarhet på, en vei for et langt, godt og rikt liv, en vei som får familien til å fungere, en vei som gjør at individene lar seg lede i et felles samfunn, en vei som gjør at ledere kan tjene noe som er større enn dem selv. En vei til fred der konflikter kan ledes til fornyet balanse gjennom løsninger til felles beste. En vei til balanse mellom himmel og jord, der alle naturens vesener og organismer er like viktige for den helheten de er en del av.

Til det trenger vi kloke hoder som ser sammenhenger vi selv og andre kan ha nytte av i arbeidet med å balansere de motkreftene som skaper disharmoni og ufred. Det var slike hoder som over hele verden skapte mytene og legendene om hvordan alt det fantastiske ved naturen, livet og kunsten ble til. Og som utviklet fortellinger som kunne formidle felles spilleregler for små og store samfunn, moral og etikk, og konsekvenser for brudd på fellesskapets behov for orden og rettferdighet.

For å bevare freden mellom individer, og mellom ulike grupper, trenger vi felles forståelse for at det er nødvendig å regulere et særtrekk ved menneskenes natur som skiller oss vesentlig fra alle andre skapninger på jorden: Vi kan skade, drepe og plyndre andre mennesker, skape kaos for å oppnå vinning, og gå til krig dersom sannsynligheten for å gå seirende ut er tilstrekkelig stor. For å overleve tvinges den som angripes til å sette hardt mot hardt, og til å være smartere enn angriperen. Dette er ufredens og krigens logikk, som oppstår og næres av ubalanse. Fredens logikk må derfor bygge på forståelsen av hva som skaper slik ubalanse, og hvordan samfunnet kan reguleres før problemene blir for store. Det finnes nemlig ingen slik balanse der frykt og fordommer får fritt spillerom. Fiendtligheter og ondskap, derimot, vil miste sin kraft dersom den forventede motstanden uteblir og stridighetene nøytraliseres før det er kommet for langt.

Hvordan skal vi kunne forstå den verden vi lever i, oss selv og de menneskene vi står i relasjoner til, om vi ikke ser at alle ting og alt vesen er underlagt de samme universelle betingelsene? Tenkerne i alle kulturer har trolig alltid søkt mening ved å observere gjentakende fenomen i tilværelsen og naturen, for å avdekke forutsigbare mønstre som kunne være til hjelp i en krevende verden der alt er i endring hele tiden. Menneskene er komplekse vesen som trenger å bli enige om noe som er felles, noe gruppen kan samles om slik at både individene og flokken kan søke sin indre harmoni.

Historikerne legger vekt på ulike ting når det pekes på hva som driver den idehistoriske utviklingen. Jeg liker ørnens perspektiv, som gir meg tilstrekkelig distanse til detaljene. Jeg dyrker sånn sett et befriende hverdagsfilosofisk ståsted som i det følgende tillater meg å svinge pennen uten for stor risiko for å bli tatt til inntekt for den ene eller andre interessen. Min intensjon er å forstå, ikke å dømme, meg selv og den verden jeg lever i. Vi bor på en liten klode i et enormt univers, og samtidig i våre egne mikrounivers på en enorm klode der ingen kan sies å ha forstått helheten. Vi ser jo bare det som faller innenfor synsfeltet, og kan ikke forstå sammenhenger uten tilstrekkelig med informasjon – og selv da begrenses forståelsen av vår naturlige tendens til å forhåndsdømme, til å basere ny forståelse på de vi allerede mener å ha forstått.

En kinesisk tilnærming til virkeligheten

Min interesse for kinesisk kultur og filosofi startet med mitt behov for balanse i eget liv, med Taiji og Qigong som verktøy, og etter hvert bøkene Daodejing og Yijing (I Ching) som kilde til filosofisk tilnærming. Jeg trodde jeg visste mye allerede, men mine søk etter Dao blant kineserne og deres hellige steder denne våren ble en reise i undring. Mine spørsmål var begrenset til søk etter svar jeg allerede ante fantes ut fra det jeg allerede hadde hørt og lest hjemme i Norge. Det var derfor overraskende for meg at det urbane livet i byer som Beijing og Anyang så ut til å være langt mer vestlig orientert enn det jeg hadde forestilt meg på forhånd. Morgengymnastikken i parkene, som var langt mer enn Taiji og Qigong. Måtene å pynte seg på, det støyende

gatelivet mellom høyblokkene om kveldene, drikkeflasker med Disney og Hello Kitty-figurer, en bokhandel preget av bøker om Donald Trump og Elon Musk.



Jeg visste på forhånd at Dao finnes som tilsvarende begrep i ulike språk over hele det eurasiske kontinentet, når det kommer til betydningen «veien» eller «å veilede». Det spesielle med den kinesiske forståelsen av Dao, slik jeg oppfatter det, er hvordan dette begrepet er definert som universelt prinsipp, og ikke knyttet til guder og allvitere som i de indoeuropeiske og semittiske kulturene. Mens de vestlige kulturenes religiøse ledere valgte å gi konkrete råd og påbud til innbyggerne sine, valgte kineserne å skape lignelser og klassiske fortellinger egnet til selvransakelse og refleksjon. I Vesten ble individets moralkodeks kontrollert utenfra, med påbud og trusler om straff. I Østen ble individet i større grad oppfordret til å innordne seg gjennom å granske sitt eget sinn, sin intensjon og adferd. Det er trolig derfor Vestlig litteratur omtaler Dao som abstrakt, mystisk og u håndgripelig. Det har gått opp for meg at kineserne har med seg Dao i hverdagen som den alltid tilstedeværende skaperkraften i en verden i kontinuerlig endring. I et slikt perspektiv blir kaos og ufred symptomer på ubalanse – som krever oppmerksom tilstedeværelse, respekt for motkreftene og for utfordringen med å gjenopprette balanse og harmoni.

Jeg forstår det slik at Dao i kinesisk forstand er et begrep så sammensatt at det ikke kan fanges med ord - at Daos påvirkning kan sanses, men at Dao likevel ikke kan beskrives med ord. Det er bare det sanselige resultatet av Dao vi kan forholde oss til i nuet. Som når bølgene slår mot stranden, eller når berget revner når vann fryses til is i sprekke, at frø spirer i fuktig jord når solen varmer den opp om våren, og at fisker kan puste under vann. Alle disse ting vi tar for gitt, kan vi takke Dao for. Dao er likevel ikke de fysiske lovene i seg selv, men årsaken til at de faktisk finnes. Dao påvirker alt, uavhengig av resultat, for uten Dao ville ingenting ha skjedd. Samtidig kan ikke Dao holdes ansvarlig for resultatene, som at kineserne i dag både er dypt forankret i egen tenkning og kultur, og har foreldre som kjøper rosa klær og svære «Happy birthday»-ballonger til jentunger som neppe har lært å uttale den påtrykte teksten på engelsk.



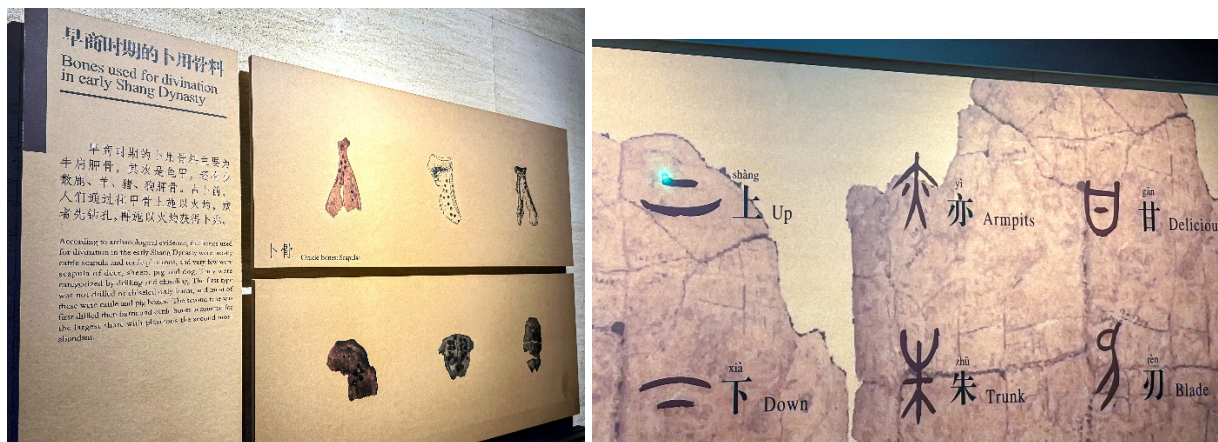
Jeg har vokst opp med fortellingen om at det var en evigveldig Gud som skapte verden. Og at de tre Abrahams-religionene, jødedommen, kristendommen og islam, i sine hellige skrifter finner svarene på alt som kan spørres om og er viktig i livet og evigheten. I alle disse tre leirene finnes det imidlertid krefter som drar i hver sin retning - den ene forsøker å danse med i sin egen tid, den andre arbeider standhaftig for at de opprinnelige, religiøse tekstene skal gjelde som før, så vel i dag som til evig tid. Holdningene brytes mot hverandre, i en situasjon der ingen av dem kan oppnå varig dominans. Sett fra et daoistisk perspektiv er denne dragkampen uunngåelig som konsekvens av motkreftenes evige dynamikk.

Jeg skal ikke begi meg inn på hvem som har rett, men synes det er interessant at kineserne har en annen tilnærming til virkeligheten. De lærer at det var Dao som satte motkreftene Yin og Yang i arbeid i kontinuerlig skapende og reduserende prosesser mellom de fem elementene tre, jord, ild, metall og vann, og at dette ikke er begrenset til den fysiske verden. For kineserne er altså Dao en evig skapende kraft i verden og universet, både i filosofisk, religiøs og naturvitenskaplig forstand. Dao er skaperen som fortsatt skaper. Ethvert forsøk på å hevde at svaret på livets gåte endelig er funnet, vil føre til at forståelsen av Daos natur blir begrenset eller går tapt. Daos essens i filosofisk forstand er fraværet av forutsigbarhet, da Dao ikke er en egenskap i seg selv, men det prinsipp som får alle prosesser til å skje og som holder dem i gang.

Fra myter til litteratur

Et av spørsmålene jeg har søkt svar på etter at jeg kom hjem fra vår reise i Kina, er hvilke drivkrefter som førte det kinesiske samfunnet ut av folketroens tid. For kinesernes skapelsesberetninger er naturlig nok langt eldre enn den skriftliggjorte

filosofiske tilnærmingen til hvordan alt henger sammen med alt. Det fikk jeg noen ideer om da vi besøkte det nye nasjonale museet for tegnspråk i Anyang.



Her lærte vi at kineserne i prinsippet har det samme urgamle skriftspråket som Den Gule keisers historiker Chang Jie skal ha funnet opp for om lag 4500 år siden. Dette skjedde i en periode da et stort antall bystater vokste fram over hele det eurasiske kontinentet som konsekvens av et mer effektivt jordbruk, pengehusholdning og etablering av handelsruter mellom vest og øst, de som etter hvert fikk betegnelsen Silkeveiene. Det var nemlig ikke bare silke, krydder og andre salgbare varer som ble fraktet på kameler, hester og okser gjennom trange fjellpass mellom øst og vest. På fraktedyrenes rygger satt det mennesker som brakte med seg sine kulturelle særtrekk mellom folkeslagene, på godt og vondt. I museet i Anyang så jeg blant annet eldgamle skrifttegn fra Yangshao-kulturen (5000 – 3000 fvt.) som kan ha blitt spredt vestover og kanskje inspirert til utviklingen av det norrøne alfabetet Futhark. De kinesiske skrifttegnene minnet meg nemlig om runene vikingene brukte til inskripsjoner på smykker, våpen, verktøy og runesteiner fra omtrent år 100 og gjennom hele middelalderen i Skandinavia.

Det er forresten et annet aspekt som definerer kineserne som forskjellig fra andre kulturer, og som Den Gule keiser skal ha tatt initiativ til å beskrive – nemlig tradisjonell kinesisk medisin (TKM). TKM bygger på prinsipper som denne mytiske skikkelsen ifølge legendene skal ha systematisert for første gang i samarbeid med sin lege, i klassikeren «Den gule keisers medisinske fortegnelse» (Huangdi Neijing). Denne skriftsamlingen ble sannsynligvis til over en lengre periode, for selv om Den Gule keisers historiker skal ha funnet opp de første skrifttegnene, var det nok ikke mulig å kommunisere disse prinsippene skriftlig før på et senere tidspunkt, etter at tegnspråket var tilstrekkelig utviklet. Samtidig er det logisk å tenke seg at disse TKM-prinsippene ble hentet fra kunnskap som frem til da var blitt utviklet, forvaltet og kommunisert muntlig mellom helbredere opp gjennom generasjonene.

Til sammenligning fantes det nok avansert folkemedisin i Europa også på denne tiden, basert på de ulike folkeslagenes kunnskaper om kroppens funksjoner og sykdommer, og om hvilke urter, behandlinger og ritualer som kan virke helende. Og det er også sannsynlig at slike kunnskaper ble spredt langs Silkeveiene, og dermed

delt mellom folkeslagene. Men i Europa ble folkemedisinen etter hvert kastet på bålet, både i form av skrifter og mennesker. Dette skjedde etter at kristendommen var blitt et verktøy for et hierarkisk maktapparat som nådeløst forsøkte å utslette alle former for konkurrerende tenkning.

Det vi kan vite om Kinas mytologiske forhistorie, og deres fortidige tilnærming til de store mysteriene, ble naturlig nok også satt «ord» på først etter hvert som tegnspråket ble tilstrekkelig utviklet. Modningen av denne måten å kommunisere på skjøt etter det jeg forstår fart under Shang- og Zhou-dynastiene, altså fra omtrent 3500 til 2500 år siden. I denne perioden ble også den kinesiske spådomskunsten nedtegnet i Yijing (forvandlingenes bok) slik den hadde utviklet seg i tiden etter at sjamanene i Anyang-regionen spådde via krakkeleringer i orakelbein for om lag 3200 år siden. For grunntekstene til Yijing skal ha blitt nedtegnet for om lag 2800 år siden.

Yijing regnes som en av de fem konfucianske grunntekstene i kinesisk litteratur, med henvisning til at de sju kommentartekstene skal være forfattet av Konfucius selv. Det var her Dao og den universelle dualismen Yin og Yang etter alt å dømme ble beskrevet i tegnspråk for første gang. De 64 heksagrammene, som alle består av to trigrammer i ulike sammensetninger, er nøkkelen til hvilken tekst i Yijing som skal konsulteres. Den omtales som en spådomsbok, men kan like gjerne betraktes som hjelp til refleksjon over de utfordringer leseren er opptatt av mens prosessen med det tilsynelatende tilfeldige valget av heksagram pågår.

Filosofisk transformasjon

Det jeg finner særlig interessant er at denne tekstsamlingen og de andre klassiske tekstene, som Konfucianismen og den filosofiske Daoismen, ble forfattet mot slutten av en periode da det kinesiske landområdet var herjet av blodige borgerkriger (770 – 211 år fvt.).

Konkurransen om dominans i datidens Kina fulgte krigens grunnleggende idé - vinneren tar alt. Men krigene var kostbare, og utmattende for hele samfunnet. Herskernes krigstrøtte ledere, embetsmenn, filosofer og befolkningen generelt, fikk etter hvert behov for ideer som kunne adopteres av lederne og føre til fred. Dette skal være bakgrunnen for at Konfucius (551-479 fvt.) og de andre filosofene på denne tiden diskuterte seg fram til et felles tenkesett som var egnet til å få orden på samfunnet. Konfucianismens svar på hva som kan lede menneskene fra stridigheter og kaos til orden og harmoni fant etter hvert sin form i skriftsamlingen «Samtaler», som skal være sammenfattet hundre år etter Konfucius' død. Tenkningen bygde på det kinesiske folkets gamle normer og idealer, skikker, ritualer og tradisjoner. Konfucius mente at menneskene egentlig var gode, at lederne plikter å styre best mulig, mens folket plikter å følge lederne. Den historiske forankringen lå i Zhou-dynastiets måte å lede på, med bruk av moral istedenfor tvang og vold. De fem dyder Konfucius hentet fram og holdt høyest var *ren* (medmenneskelighet), *li* (følge skikker, ritualer og tradisjoner), *yi* (det moralsk riktige), *zhi* (klokskap) og *xin* (pålitelighet).

Konfucius og de andre tenkerne bygde altså sitt fredsbudskap på ideer hentet fra dypet av kinesernes idehistorie. De rettet sin innsats mot sine statsledere, men hadde ikke umiddelbart nok gjennomslagskraft til å skape fred i sin tid. Men tekstene førte til at makthaverne i Han-folket gjennom Konfucius fikk større respekt for denne måten å tenke ledelse på, med sin forankring i eldgammel kinesisk kultur. For under Han-dynastiet (206 fvt. – 220 evt.) skal konfucianismen ha blitt tatt inn i varmen som statslære.

Som tidligere nevnt ble grunntekstene i den filosofiske daoismen nedtegnet omtrent samtidig som skriftsamlingen «Samtaler» ble forfattet, av mestrene Laotzu med tekstsamlingen «*Daodejing*» og Chuangtzu med «*Zhuangzi*». Disse tekstene skal ha blitt skrevet mens borgerkrigene fremdeles pågikk, og før Qin-dynastiet (221–206 fvt.) samlet Kina til et felles keiserdømme for første gang. Deres skrifter definerte den filosofiske daoismen, som sto i kontrast til den kollektive tekningen i konfucianismen med vekt på klok ledelse. For daoismens budskap er rettet mot alle, uavhengig av individets rolle og ansvar i samfunnet.

Et annet interessant trekk ved kinesernes mytologiske forhistorie er fraværet av guder og tilbedelse av høyere makter i vestlig forstand. Skapelsen skjedde i et egg, og verden ble til av Pangus kropp etter at han hadde brutt seg ut av dette egget. Siden oppsto det riktig nok tre guddommelige herskere, nemlig Fuxi, Shennong og Huangdi (Den gule keiser). Ifølge disse mytene ble ekteparet Fuxi og Nüva foreldre til hele menneskeheten etter en ødeleggende flom, mens det var Shennong som fant opp jordbruket og var først ute med å benytte helbredende urter.



Religiøs transformasjon

Den første religionen som etablerte seg med klostre og templer i Kina var buddhismen, som kom til Kina langs Silkeveiene fra India under Han-dynastiet for om

lag 2000 år siden (65 evt.). Før dette fantes det etter det jeg forstår ingen kjente, institusjonaliserte trossamfunn med geistlige, hierarkiske strukturer, klostre og templer i Kina. Daoismen har nok langt tilbake i tid hatt religiøse trekk, sine egne helligsteder og geografiske områder med stor åndelig betydning.



Men det var buddhismen som brakte med seg behovet for etablering av større religiøse samfunn med klostre, offentlige templer og pagoder til minne om sine øverste, religiøse ledere.

Det første, Jing'antempelet, ble bygd av buddhistene i Shanghai rundt 250 år evt., mens det meste berømte i dag er Shaolintempelet i Henan-provinsen, som i sin opprinnelige utgave sto ferdig rundt år 500 evt.

Slik var det helt til den religiøse daoismen utviklet seg på slutten av Han-dynastiet blant lærde som mente det var mulig å oppnå tilnærmet udødelighet gjennom ulike religiøse teknikker. Deres tenkning bygde på de filosofiske grunntekstene, der de fant grunn til å tro på livsforlengelse og beskyttelse for dem som fulgte Dao. Laotzu ble holdt fram som guddommelig frelser, som åpenbarer av hellige tekster og utvikler av de teknikkene som kunne føre til udødelighet. Disse teknikkene skulle fremme de medfødte livskraftene, i motsetning det verdslige liv som er til hinder for den åndelige utviklingen. Den religiøse daoismen har også elementer av sjamanisme, med magiske riter og offerhandlinger. Daoistene praktiserer også Taiji, Qigong og meditasjon for å oppnå fysisk og mental styrke og balanse, samt indre ro.

De daoistiske palassene og templene i fjellene i Wudangshan ble bygget over en lengre tidsperiode, hovedsakelig i perioden med Yuan-, Ming- og Qing-dynastiene (1200-tallet til 1900-tallet evt.). Det første var kanskje Fem Dragertempelet (Guang Ren Wang Temple) i Shanxi-provinsen, som ble oppført rundt 830 evt. (Tang-dynastiet).

Jeg har også lært at kinesisk tenkning i dag er preget av både konfucianismen, daoismen og buddhismen, som har påvirket hverandre opp gjennom tidene, kanskje fordi alle tre er humanistisk orientert, uten dogmer med endelige svar, og uten ideen om evig liv og frelse etter døden. Kinesere flest er etter det jeg har fått vite ikke monotroende – de oppsøker gjerne flere templer for å oppnå indre ro, lykke og rikdom. Det er heller ikke uvanlig å finne buddhistiske figurer i daoistiske templer, og motsatt.

I Kina er det nå grunnlovfestet religionsfrihet, etter flere mislykkede forsøk på å utslette religionene, siste gang under Kulturrevolusjonen (1966-1976). Samtidig har jeg forstått det slik at de kinesiske myndighetene har begrenset religionsfriheten, i den forstand at alle institusjonaliserte religioner må ha statlig godkjenning. Dette kan forstås som en måte å unngå oppblomstring av destabiliserende uro i dette enorme landet der myndighetene har et ateistisk ståsted. Det er nemlig slik at alle religiøse samfunn må fremme sosial stabilitet og respektere myndighetene for å oppnå statlig godkjenning i dagens Kina.

Dette kan tolkes som undertrykkelse, men også som betinget anerkjennelse av at befolkningen trenger sin religiøse tro i livene sine. Og at myndighetenes intensjon er å forebygge uro, kaos og i verste fall nye borgerkriger. Slik jeg oppfatter det er denne måten å lede folket og samfunnet på forankret i respekten for Dao, det universelle prinsipp som setter motkreftene i skapende arbeid. Kina har de siste tiårene lyktes å skape fred innenfor egne grenser, i en sårbar balansegang mellom ulike interesser som gjerne skulle dominert hverandre dersom de fikk muligheten til det.

Et felles, globalt håp

Avslutningsvis vil jeg komme tilbake til vårt møte med professor Yang Lizhi, som lærte oss at Wudang-kulturen hviler på begrepene harmoni og fred, og at det er dette kineserne søker når de går opp de mer enn 300 trappene for å knele foran alteret i det det forgylte tempelet på toppen av Wudang Golden Peak. Denne åndelige praksisen er forankret i en 3000 år lang historie knyttet til de hellige Wudang-fjellene der begrepet «Taihe» står for den ytterste, absolutte harmoni.

I Wudang læres det ifølge Yang Lizhi at Taihe kan oppnås gjennom fire nivå, der hver enkelt i første rekke (1) må etterstrebe harmoni i kropp og sinn. Videre (2) må menneskene sammen sørge for å oppnå harmoni og fred mellom folk, i samfunnet, mellom nasjoner og etniske grupper. Menneskene (3) må også regulere sine enorme krefter for å opprettholde harmoni mellom egne behov og naturen slik at naturen ikke ødelegges, inkludert egen kropp og psyke. Det fjerde og siste nivå handler om (4) å søke harmoni mellom himmel og jord, med ønske om å unngå at naturkreftene ødelegger de livsbetingelsene menneskene er avhengige av.



I sum mente professoren at kinesisk, daoistisk kultur, slik den formidles i Wudang, ikke er så forskjellig fra Vestens idealer om frihet, likhet og brorskap (kjærlighet). For selv om måten å uttrykke idealtilstandene på er forskjellige, mente han målet var det samme. Nemlig å formidle hvordan menneskeheten kan oppnå sitt innerste, felles håp og ønske om å leve i et samfunn med harmoniske relasjoner mellom folk, mellom menneskene og naturen og mellom himmel og jord, og deres inderlige ønske om å kunne leve under fredelige forhold.

Grunnlaget for å oppnå fred starter altså med å kultivere forutsetningene for harmoni i en selv, understreket professoren. Som pekte på at daoistisk praksis vil frigjøre menneskene fra skadelig disharmoni og føre til at folk blir mer til stede i eget liv, blir friere og mer uanstrengt, og at de vil kunne oppnå et liv uten sykdom. Kjernen i Wudang-kulturen handler derfor om å kultivere selvet, gjennom fysisk og mental trening med de daoistiske prinsippene som idealer.

Yang Lizhi viste i den sammenheng til at Kina, til tross for konflikter mellom troende fra ulike religioner opp gjennom tidene, aldri har vært hjem søkt av religionskriger. Det vil si kriger med intensjon om å tilrane seg ressurser og landområder med religiøse begrunnelser eller under beskyttelse av religiøse ledere og deres guder.

Han avsluttet sitt foredrag med å vise til at Kina, med sine kunnskaper om hva som er skadelig for menneskene og naturen, kan bidra til harmoni og fred mellom folk og nasjoner, og til en friskere verden. Og viste til at kineserne har studert forholdet mellom mennesker, mellom mennesker og naturen, og mellom naturen og «himmel og jord», sammenhengende fra oldtiden og frem til i dag, alt med håp om å oppnå fred.

Kjernen i denne forståelsen synes å være en ubetinget respekt for den universelle, ubeskrivelige realitet kineserne har kaller for Dao.

Fra fattigdom til global aktør

Denne realiteten påvirker alt, både i universet, i naturen og mellom menneskene. Kaos oppstår fra orden, og orden fra kaos. Motkreftene er til stede i alt og alle, og påvirker alt. Ikke minst på det politiske plan og innen kultur og handel.

Det kinesiske samfunnet har i løpet av de siste tiårene utviklet seg fra fattigdom til velstand, og er blitt en betydelig aktør på den globale arena. I byen Zangzhou i Fujian-provinsen i Kina tok jeg bilde av en tekst som kan illustrere dette. For teksten på bildet forteller at kineserne ønsker å dele sin kultur med resten av verden, i dette tilfellet kinesisk te. Bygningen i bakgrunnen tilhører nemlig selskapet som produserer Tianfu tea.

